

כ"ח ניסן תש"פ, 25-904/פ'

בס"ד

לאחינו בית ישראל, רבני הקהילות ומורי ההוראה די בכל אתר ואתר, ה' עליהם יחיו!

הוראות הלכתיות עקב ההקלות בהנחיות משרד הבריאות

תפילות במנין

א. בימים אלו החפצים להתפלל במנין ואין להם בעיות רפואיות וכד', יכולים להתפלל במנין **בהקפדה יתירה** על הכללים, במרחק 2 מטר אחד מחבירו לכל הפחות, ובחבישת מסיכה על הפנים [ואין בזה בעיה של עומד לפני המלך, כיון שכעת זה חשש פיקו"נ ובתקופה זו רבים עומדים כך לפני המלך]. ותיכף בסיום התפילה להתפזר לבתים, ושלא ימנה המנין יותר מ-19 מתפללים, וכשיש 20 מתפללים יש לפצל את המנין לב' מניינים.

ב. אם יש במנין אנשים שאינם נשמעים להוראות, יש לבטל את המנין ולא להשתתף עמם, אף אם הוא עצמו נוהג כפי ההנחיות.

ג. ומ"מ מי שחושש ורוצה להמשיך להתפלל בביתו, יכול להמשיך להתפלל בביתו ללא שום חשש ונדנוד. כיון שהוא חשש פיקו"נ. כמו כן יש להדגיש, שאנשים מבוגרים מעל גיל 65, כדאי שיתפללו בבית, וכן אנשים שאינם בריאים לגמרי, ימשיכו להתפלל בביתם, ולא יצאו להתפלל במנין כלל.

מוזיקה בספירת העומר השנה

א. מותר לשמוע בימי העומר שירים ווקאליים, שאינם בכלל המנהג שלא לשמוע כלי שיר בימי העומר. ולגבי שירים שקטים ופרקי חזנות, שאינם מביאים לידי ריקוד, בשנה זו שבני אדם נמצאים בבתים בלי לצאת עקב המגיפה, ונמצאים במתח וצער, יש להקל להם לשמוע שירי כאלה, אף שהם מלווים בכלי שיר, מתוך הקלטה, אך לנגן ממש בכלי שיר, אין לפרוץ גדר ולהקל ראש בימים אלה, עד ליל ל"ג בעומר.

ב. בית עם ילדים קטנים, וקשה מאד להעסיקם ולהרגיעם מהשעמום, מותר להשמיע להם מהקלטה שירי ילדים וכדומה, כדי להעסיקם.

ג. הנמצא בבידוד, ובא לידי דכאון ועגמת נפש, ואם ישמע הקלטות של שירים קצביים הדבר יקל עליו להוציאו מצער ודכאון, יש להקל לו לכתחילה לשמוע הקלטה של כלי שיר. וכל שכן מי שחלה ממש במגיפה ל"ע, שאם יש צורך יש להתיר לו לכתחילה גם שירים בהקלטה מכלי שיר. [ראה מה שנתבאר בילקו"י הל' ספיה"ע מהדו' תשע"ט סימן תצג מנהגי ימי ספירת העומר סעי' יג-יז]

תספורת וגילוח למי שלא הסתפר לפני פסח

מי שלא הספיק להסתפר לפני חג הפסח מחמת הקשיים שנגרמו ממגיפת הקורונה, ושערו מגודל, יכול להקל ולהסתפר כשיתאפשר לו להסתפר ע"פ הוראות משרד הבריאות. ועדיף שיסתפר ביום שישי ר"ח אייר, לכבוד ראש חודש ושבת. [ולגבי גילוח וסידור הזקן שבד"כ כל אחד מגלח ומסדר בעצמו, קשה להקל יותר משאר שנים, וגם בשאר שנים המיקל בזה יש לו ע"מ שיסמוך, אבל הכל נהגו להחמיר בזה]. [דהוי אונס הידוע לרבים, ובב"י סי' תקלא ס"ג מבואר דהחומרא בחוה"מ הוא מחמת שאינו ידוע לרבים. וכ"מ במשנ"ב סק"ה. וכיון שבחוה"מ מקילין, מותר גם בספיה"ע, וכמ"ש מרן בחזו"ע יו"ט (עמ' רסב). ולכל הפחות בר"ח, ובצירוף שיטת הרדב"ז, ובפרט בשנה זו שר"ח חל בשבת, וכמ"ש המשנ"ב בסי' תצג ס"ק ה. ועי' בילקו"י הל' ספירת העומר מהדו' תשע"ט עמ' תנג והלאה. ויש לצרף דעת הסוברים דהוי חציצה בתפילין (וכמש"כ בילקו"י סי' כז ס"ב), ובפרט כעת שמגדל שער בע"כ י"ל דהוי בגדר דבר מקפיד עליו שחוצץ, בשונה מאבלות שרוצה להתאבל ולנהוג מנהגי אבלות. ומהיות טוב שאחר שיסתפר יקפיד שלא להסתפר עד ערב שבועות, כיון שהוא בנקל].

לצאת בשבת לרשות הרבים עם מסיכה

מותר לצאת בשבת לרה"ר כשלבוש מסיכה על הפה והאף, אף במקום שאין עירוב. אבל לתלותה על פניו בלא לבישה במקום שאין עירוב אין להקל. [משום דהוא צמוד לפניו והוי כמלבוש, עי' שו"ת יחו"ד ח"ג ר"ס כג, ומשום הכי אין בו משום אצולי טינופא, כמבואר בש"ע סי' שא סעי' יד. ומשום דלמא שליף כמו בתכשיט אין לאסור, כיון שבני אדם מקפידים שלא יסירו את המסיכה, וגם שאין לדמות ולגזור מדעתנו, וכ"ש שבמקום פיקוח נפש לא העמידו חכמים דבריהם. וגם שברוב מקומות אינו ודאי רה"ר, וגם יש עירוב. ואפילו בלא עירוב מותר, כמו שנתבאר].

ברכת מעין שבע

א. מנייני תפילות המתקיימים במרחבים פתוחים וחצרות, ואפילו מוקפת בגדר, אין לברך בהם ברכת מעין שבע בליל שבת כלל ועיקר, אף אם מתפללים שם בינתיים בקביעות בכל ימות השבוע. ויש בזה חשש ברכה לבטלה שאיסורה מדאורייתא. אולם מניינים המתקיימים בעיר העתיקה בירושלים, אומרים ברכה מעין שבע בכל מקום שמתפללים. [ילקו"י שבת כרך א' (תשע"א, סי' רסח סעי' כה-כז, עמ' תקלה, ועמ' תקמה). חזו"ע שבת ח"א עמ' שעד-שעה, כדעת הכנה"ג, ב"ד, מט"י, וסיע', וכמו שביאר הרב מאורי אור דברי הט"ז שהובא במשנ"ב. וע"ע בילקו"י הנ"ל מה שהרחבנו לבאר בזה. ושם הבאנו מ"ש המנח"י ח"י (סי' כא) ע"פ התה"ד, להקיש לטעם התקנה כאשר כל הקהל הולך לרחבה וכאילו ביהכ"נ עבר לרחבה, דהא איכא טעמא דמאחרין, ושהביאו המנח"ש, אולם לדידן שביארו לנו רבותינו הנ"ל שהתקנה היתה על המקום שהוא קבוע לתפילה, ולא על מציאות של תפילה כזו או אחרת, (כלו' על החפצא של המקום ולא על הגברא והתפילה), הלכך כל שאינו מקום שהוא קבוע לתפילה במשך כל השנה, אינו בכלל התקנה ואי אפשר לברך. וע"ש מ"ש עוד על דבריהם עפ"ד הפוסקים, ע"ש. ואף למטונייהו י"ל שעיקר טעם התקנה מפני המזיקין לא שייך כלל בימינו רק שאנו נשארים בתקנה הראשונה, והווי דלא להוסיף עלה, בפרט במקום חשש ברכה לבטלה, ושוא"ת עדיף, כ"ש לדידן דמדינא אין מקום לברך ברכה זו במניינים אלו, וכמו שנתבאר].

ב. מקום פתוח שתיחמו אותו וסגרו אותו לכמה חודשים, ואין עושים בו שום שימוש אחר בין בשעת התפילות בין שלא בשעת התפילות, זולת תפילות ודברים שבקדושה ע"פ ההנחיות, יש לו דין של מקום קבוע לתפילה לזמן זה, ורשאים לומר בו ברכת מעין שבע. ונכון להניח שם גם ס"ת בקביעות, כדי שיהיה לכ"ע. [חזו"ע שם בשם מאורי אור, והיינו לכ"ע, ע"ש].

ג. המתפללים במקום שאין לומר בו ברכת מעין שבע, אם השליח ציבור התחיל בטעות ברכת מעין שבע והתחיל בטעות ברוך אתה ה', יסיים למדני חוקיך. ואם כבר הזכיר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, יסיים הברכה, והציבור לא יענה אמן, שספק אמן יתומה לקולא. [כמבואר בילקו"י הלכות ליל פסח שחל בשבת, בכיו"ב].

קריאת התורה

לאור החיוב בשמירת הנפש, יש לנהוג במשנה זהירות בשעת קריאת התורה שמצויה הסכנה ביותר, ויקפידו ביתר שאת על כיוסי האף והפה כראוי, גם העולה וגם הקורא, ומחמת שצריכים לשמור על מרחק 2 מטר בין איש לרעהו יש לנהוג ע"פ סדר העדיפויות דלהלן:

א. הדרך המובחרת ביותר להודיע קודם השבת לכל עולה את עלייתו, כדי שיכין ויקרא בעצמו ולא יעמוד אף אדם בתוך 2 מטר אליו, ובכך למנוע חשש סכנה בהתקרבות הקורא והעולה.

ב. אם קשה לעולים להכין עלייה שלימה, יוכלו ששה עולים לקרוא כל אחד שלושה פסוקים, [ויפסיקו במקום שאפשר להפסיק ע"פ ההלכה], ויכינו אותם קודם לכן (וכל אחד יעמוד בנפרד ליד הס"ת במרחק 2 מטר משאר המתפללים), ואח"כ הקורא יעלה שביעי ויקרא לבדו הכל עד סוף הפרשה. ולא יעמוד איש לידו.

ג. כאשר העולים לתורה לא יכולים לקרוא בעצמם, יכולים להוציא ב' ספרי תורה, והעולה ישתמש בס"ת א' והקורא בס"ת שני במרחק א' מהשני, (ולכתחילה אין לנהוג כן בכדי שיקראו מתוך אותו ספר, וגם מחמת כבוד הס"ת. אך בהתגברות המגיפה יש להקל בזה מכורח השעה). המברך יראה מקום הקריאה ויאחוז הס"ת שלידו ויברך, ויקרא בלחש עם הש"ץ הקורא מהספר השני.

ה. ואם לא מסתדר באחת מהדרכים הללו, הבעל קורא יעלה לכל הז' עליות, ויברך במקום השבעה העולים, שאין לך שעת הדחק גדולה מזו, וכ"ש בחשש פיקוח נפש. (ע"פ המבואר בש"ע סי' קמג ס"ה) כדי שלא יעמדו שני אנשים קרובים זל"ז במשך זמן הקריאה.

ו. אם אין אפשרות לקיים האפשרויות הנ"ל, אין לקרוא בתורה, ואין להקל בקיום ההוראות והשמירה על המרחקים כלל, וימתינו עד יעבור זעם.

השלמת הפרשיות שלא קראו

לאור המצב שהיה צריך להימנע מתפילה במנין בשבתות האחרונות, ונחסר מסדר קריאת התורה כמה פרשיות, בעיקר פרשת צו ופרשת שמיני, יש לנהוג בשבת שחוזרים להתפלל במנין, כדלהלן:

א. יחידים שלא שמעו את הקריאה, והתאספו בשבת זו לקרוא בתורה, ומתפללים במקום מוצל ונוח, כיון שכעת נעשו צבור צריכים להשלים קריאת כל הפרשיות שהחסירו עד עתה, באופן

שבעליית כהן יקראו כל פרשת צו, פרשת שמיני, וג' פסוקים ראשונים של פרשת תזריע, ואח"כ יעלו עוד ששה עולים עד סוף הפרשה.

וכ"ה בילקו"י ח"ב הלכות קריאה"ת עמוד כ', ע"פ מעשה שעשו מהר"י בורלא במקור ישראל, והראש"ל בברכות המים, בשבת שירד שלג כבד בירושלים, ורוב ככל התושבים לא שמעו קריאה"ת, ולא באו לביהכ"נ כלל, והצריכו את הקהל לקרוא בשבת הבאה גם את הפרשה הקודמת שהחסירו. ע"ש.

ואף שקריאה"ת היא חובת צבור ולא חובת יחיד, כמבואר ברמב"ן מגילה ה. מ"מ הרי משה רבנו תיקן שיקראו בכל שבת בתורה, ומבואר בקדמונים שהמנהג לסיים בשנה אחת את כל התורה. (כמבואר ברמב"ם פי"ג מתפילה ה"א), וכאן רוב ככל הצבור החסירו פרשה אחת, ולכן הוי כחובת צבור שצריכים להשלים את הקריאה הקודמת. וכמו שביאר כן האו"ז. ואף שיש כאן טורח ציבור, מ"מ צריכים לקיים תיקון חכמים. כמובא בילקו"י ובחזו"ע הנ"ל, בשם האחרונים, ובזה דחו מה שסברו הגאון זרע אמת ח"ג (סי' יד) וסיע' להקל בזה, והיה טעמם לפי שאין לעמוד על קיום המנהג הנ"ל במקום טורח ציבור של אריכות יתירה, אולם כפי הנראה מסתמא לא ראו דברי האו"ז במקורם.

ובאמת שדעת רוב הפוסקים שצריכים להשלים מה שהחסירו, וכן כתבו:

1. האליה רבה, (שכתב, דמסתברא דברי המנהגים דאין לדלג שום פרשה, ועוד דמצא בגליון מרדכי קטן (ריש ברכות), וז"ל מימות משה רבינו ניתקנה, לקרות בפרשיות להשמיע לרבים. עכ"ל. וכ"ש שהשתיים הדבוקות הם מחובת השבת, וה"ה כשבטלו שנים או שלשה שבתות יקראו כל הפרשיות שבטלו בפ"א, ע"כ.

2. וכן דעת הגאון מהר"י צמח בהגהותיו ע"ד המהריק"ש, שכתב, ואינה ראייה, כי מציון תצא תורה, ולא ממצרים, ואולי דרך תרעומת קאמר על שלא נהגו כן, אבל ראוי לנהוג כן.

3. וכן דעת הגר"א, וע' במ"ב (סי' קלה) בדעת הגר"א, ובספר אישי ישראל (פ' לח' הע' עה') הביא בשם ספר תוספת מעשה רב, שכשיצא הגר"א מבית אסורים השלים ד' פרשיות שהחסיר. ובס' אורח נאמן (אורבאך, ס"ק ט'), חלק על המ"ב בהבנת דברי הגר"א, וכתב, דבודאי לא מדמי הגר"א לתפילה ממש. ובאמת גם כשביטלו ב' שבתות משלים. ע"ש. ועיין בברכת אליהו שם.

4. וכן העלה באמת ליעקב אלגאזי (משפט כשנפל טעות בס"ת או' ב'), שיש להשלים הפרשיות.

5. וכן העלה בשו"ת בית דוד (סי' קו'), ושם הביא דברי המהר"מ מינץ לגבי ג' פרשיות, ודחאם.

6. וכן כתב מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל ח"א (סי' עא אות ה), ושם (סי' טז') כתב וז"ל, ומ"מ אנן בדידן, שזכינו לאורם נקטינן כותייהו, דמסתבר טעמיהו להשלים הפרשיות, ולא לבטל שום פרשה מלקרותה.

7. וכן כתב מהר"י עייאש ז"ל במטה יהודה (סי' רפב' ס"ק יד').

8. וכן כתב הראשון לציון בספר ברכות המים מיוחס (סי' קלה) על מה שאירע בשבת פר' בשלח שנת תקמ"ז, שירד שלג למעלה מקומת איש, ונאנסו ולא הלכו לביהכ"נ בשבת בשחרית, ובשבת הבאה השלימו הפרשיות.

9. וכן כתב הראשון לציון היש"א ברכה בספרו ישא איש. וכ"כ שאל האיש אלישר (חאו"ח סי' י').

10. וכן כתב בס' שתילי זיתים (ס"ק ב').

11. עיין בדבר משה ח"א (סי' נ').

12. וכן העלה בשו"ת מהר"ם שיק או"ח (תשובה שלה), אחר שהוכיח דלא דמיא לתפילה והסיק דחייב להשלים אפ"י סידרא טובא, ואפילו בב' ספרים, ושמע מרבו (החת"ס), שר' נתן אדלר עשה הלכה למעשה, וקרא להשלים הרבה סדרות.

13. וכן כתב בספר חיים פלאג'י (סי' יב' סעי' ב'),

14. וכן העלה בערוך השולחן (סעי' ו'), וז"ל: ודברים תמוהים הם, דהא כיון דחובה היא להשלים מה שלא קראו, מה לי תרי ומה לי תלת, ואפילו אם לא קראו כמה שבתות, נראה שחובה להשלים. עכ"ל.

15. וכן כתב בספר כף החיים שם.

16. ובמשנה ברורה (או"ו), הביא את מחלוקתם וכתב, ומביאור הגר"א משמע כדעת המהר"מ מינץ. ע"כ.

17. וכן העלה בבני ציון לכטמאן (ס"ק ג'), וכתב דכן משמע מהאו"ז, וכן פסק בשולחן הטהור (סעי' ג'), דאפי' כמה שבתות, וכפי שמצוי בדרך כלל בכפרים, צריכים להשלים את הכל.

18. וכן העלה בדעת תורה שוואדרון, ע"ש.

19. וכן העלה מרן אאמו"ר בשנת תשמ"ט, והובאה פסיקתו בילקוט יוסף ח"ב הל' קריאת התורה (עמ' כ), וכן הוא בחזון עובדיה שבת ח"ב (עמ' שלב).

ולא אכחד שיש שפטרו מלהשלים את הפרשיות, ויש שטענו דהא קריאת התורה חובת צבור היא, ואינה חובת יחיד. אבל נראה שמכמה מהם נעלמו דברי האו"ז והמרדכי, דמבואר בדבריהם שיש לקיים את התקנה והמנהג לסיים את כל התורה בשנה אחת, וממילא צריך להשלים כל מה שחיסרו.

ואלו שכתבו לפטור מלהשלים את הפרשיות:

1. המהריק"ש בהגהותיו (ערך לחם סי' קלה) כתב, שבני מצרים לא נהגו כן בלכתם שיירות גדולות קהל גדול וכו'. ע"כ.

2. ובמג"א (ס"ק ד') הביא בשם המהר"מ מינץ, שאם היו שניים מחוברים באותה השבת שבטלו, אין קורין בשבת הבאה שלשה, דלא מצינו לעולם שקורין שלשה. ואין לומר יקראו שנים לפחות דאין תקנה לחצאין. והביא דברי הגהות מנהגים (שחרית ש"ש אות מא) שכתב על זה, ואין נראה בעיני. ובכנסת הגדולה (סי' רפב), ובעולת תמיד (סי' רפב' או' ד), הביאו דברי המהר"מ מינץ להלכה. וראה לעיל שכתבנו לדחות סברא זו, עפ"ד האו"ז.

3. פתח הדביר (סי' קלה אות א') שכתב: מיום שעמדתי על עמדי לא ראיתי נעשה מעשה כזה בצבור. ופוק חזי מאי עמא דבר. חיים שנים ישלם. מהריק"ש. [וע"ש שהאריך לבאר היכא שקוראים את ב' הפרשיות איך יהיה סדר העליות].

4. ודעת השער אפרים (שער ז סל"ט) דמעיקרא לא חל חיוב קריאה רק כאשר היה קיבוץ עשרה שלא קראו בתורה.

5. וכ"ד הבית מנוחה (דיני טעות ס"ת ס"ג-ד) דדוקא כשנתקבצו רוב מנין באותה שבת ולא קראו אז נתחייבו, וכן דוקא כשהיה בידם להתקבץ מנין ונתקבצו רק רוב. עי' עליהם.

ועכ"פ כיון דרוב הפוסקים שאנו הולכים בעקבותיהם כתבו לחייב להשלים את הפרשיות ע"פ דברי אחד מהראשונים, בודאי שכן עיקר להלכה.

והן עתה הראו לי מה שכתב ת"ח אחד, ובאמת שדבריו מנותקים מהמציאות. דהנה ברוב ערי הארץ רבים [בפרט הספרדים] עכ"פ לא התפללו תפלה במרפסות, כי חששו לדברי 15 מגדולי הפוסקים שכתבו שזו ברכה לבטלה. וכ"ד הש"ע, הגר"א, האליה רבה, החקרי לב, החיד"א, ועוד ועוד. וממילא כל בני העיר בלי יוצא מן הכלל התפללו ביחיד, והחסירו קריאת התורה. וא"כ כיצד כתב שבכל עיר ועיר רבים קראו בתורה?

וגם מ"ש שהכפר נגרר אחרי העיר, הנה טעה בזה טעות גמורה, שהחיד"א והגר"ח"פ שכתבו כן, דיברו כשתושבי העיר היו בכפר של גוים, ובעיר שלהם ובבית הכנסת שלהם קראו, ולכן א"צ להשלים, משא"כ בנ"ד. וממתי שמענו שהכפר בטל לעיר. ולשם דוגמא יש מועצה אזורית מעלה יוסף של עשרות מושבים שבהם אף אחד לא קרא בתורה, האם מפני שיש איזה מנין בודד שקראו בנהריה, אשר היא קצת סמוכה לאותם ישובים, כל אותם מושבים נגררים אחריהם!?

ב. ציבור שמתפללים במקום שמזג האויר אינו נת, מצד חום או קור המצויים, או שיש סיבה אחרת שקשה לציבור שתהיה קריאת התורה ארוכה כל כך (וכגון שאין כסאות מסודרים, או שאין לציבור חומשים וכד', או שנמצאים במרחב פתוח שקשה לשמוע את הש"ץ), ויש צער וטורח ציבור גדול לקרוא ג' או ד' פרשיות, המקילין בזה לקרוא רק את פרשת השבוע, יש להם על מי לסמוך.

הנה כידוע שהיו מנינים בשבתות האחרונות שהתפללו בצבור, וקראו בתורה, וכגון במקום שהחולים התאספו, וכן במנינים שהתקיימו בכותל המערבי ומערת המכפלה, וחלק מהצבור הבריא התפללו באותה שעה, בשעה שציבור החולים התפללו, יש אומרים שנכללו יחדיו בחיוב הקריאה, וכלולים ועומדים גם בקריאת הציבור במקומם אף שלא שמעו, וכמבואר בחזו"ע הנ"ל. וממילא לגבי קריאת התורה יהוו אותם מניינים כשליחי ציבור לכל בית ישראל, [והוי ס"ס. ודו"ק].

ואף ציבור שלא כיוונו תפילתם בשעה שאותם מניינים התפללו, יש לצרף כמה סברות בפוסקים שלדבריהם א"צ להשלים בשנה זו שיש ב' פרשיות מחוברות, שדעת מהר"ם מינץ (סי' פה) שאם אירע שביטלו קריאת התורה בשבת שהיו בה שתי פרשיות מחוברות, כגון שביטלו קריאת פרשת אחרי מות קדושים, אינם רשאים לקרוא בשבת שלאחריה שלש פרשיות. והביאו הכנה"ג (סי' רפב בהגה"ט), ועולת תמיד (שם סק"ד), ועטרת זקנים (סק"ב), והמג"א (סי' קלה סק"ד), והדגול מרבבה (סי' קלה), ויד אהרן (הגהות הטור), והסולת בלולה (סק"א), ובשו"ת זרע אמת ח"ג (חאו"ח סי' יד), והבאה"ט (סק"ד), והפמ"ג (אשל אברהם סק"ד), והמהר"ש קלוגר (סי' קלה). וע' בזכור לאברהם (ח"ג אות ס"ק פט), ובמהרש"ם [מובא בילקו"י], וחכמת שלמה, ודעת השער אפרים (שער ז' סל"ט) דמעיקרא לא חל חיוב קריאה רק כאשר היה קיבוץ עשרה שלא קראו בתורה. וכ"ד הבית מנוחה (דיני טעות ס"ת ס"ג-ד) דדוקא כשנתקבצו רוב מנין באותה שבת ולא קראו אז נתחייבו, וכן דוקא כשהיה בידם להתקבץ מנין ונתקבצו רק רוב. עי' עליהם. ואף שלמעשה הכרעת רבנן בתראי דלא כוותיהו, וכמ"ש מרן אאמו"ר בחזו"ע בשם המקור ישראל, וברכות המים, וסיע', ע"ש. אולם התם איירי בעלמא שיש לקרוא ב' פרשות, ולכן נראה בודאי שבהצטרף כל הסברות יחד, והוא טורח רב כבנ"ד, ולא כל קהל סביל דא, ציבור הסומך על צירוף שיטות המקילים שהזכיר שם להקל, אין מזניחין אותו. ועוד יש להוסיף לרווחא דמלתא, דברי מהריק"ש ועוד, שכתבו שמנהג מקומם שלא להשלים כלל, וע"ע מ"ש בזה בילקו"י סי' קלה ה"ו-ח, ע"ש.

והדעת נותנת דכל אותם הפוסקים דנקטינן כוותיהו להחמיר כמבואר בחזו"ע הנ"ל, לא דיברו אלא על המצוי, והיינו כשאפשר לקיימו בישיבת בתי כנסיות בימים כתיקונם, שיש רק טורח ציבור מחמת אריכות

קריאת התורה, שבזה יש ללמדם להתאזר בסבלנות ומתינות כראוי לכבוד התורה והמצוה, ומחמת כן כתבו שאפילו בכמה וכמה פרשיות יש להשתדל, דמכיון שכך הוא המנהג לסיים התורה בשנה כמבואר לא שייך בזה טורח ציבור לענין אורך הקריאה, שכך היא צורת המצוה. וכפי שמבואר להדיא במקור הדין באור זרוע שאין לחוש לטורח ציבור הבא מן האריכות בעבור קיום מנהג זה, וכתב בחזו"ע בשם האחרונים שהמקילין כנראה לא ראו דבריו במקורם. אולם באופנים הנזכרים לפי המציאות שלפנינו שיש צער וטורח גדול לקרוא בחוץ בשמש ובקור, ובפרט שבנקל יבואו לקוץ במצות הקריאה חלילה וחס, בודאי לא העמידו רבנן בתראי דבריהם שיש להתעקש על קיום המנהג שאינו מעיקר תקנת הקריאה, אלא יסכימו בהחלט לדברי הגאון זרע אמת בכל דבריו שם, שהם בודאי מצודקים מצד עצמם, שאין כאן אלא קיום מנהג, אלא שהוא סבר להקל מפני טורח ציבור גרידא וכנ"ל, וזה נסתר מהאו"ז שפירש שאין לחוש לטורח ציבור, אולם במקום צערא ודוחקא, כלל גדול בידינו במקום צער לא גזרו חכמים אפילו בדבר שהוא מן הדין הגמור, ואפילו בצערא דיחיד, ועשו ק"ו מדיני התורה שדרכיה דרכי נועם, וגם הרי יש חלק מהציבור שכן קראו, ומה שדיברו האחרונים הנ"ל שהיה שלג בירושלים וכו', היה באופן שכמעט כל תושבי ירושלים לא קראו בתורה מחמת השלג. והילכך יש לדון בקל וחומר במקום צער של ציבור, ובשביל קיום מנהג בעלמא.

ובס' בן איש חי (ש"א פרשת כי תשא סעיף ו') כתב, אם היו אפילו ציבור אחד בעיר שקרא בס"ת, הרי שפטרו את הציבור שבכל העיר. ע"כ. ובהלכות עולם ח"א עמוד רמב-רמג, כתב ליישב את הנהגת האר"י, וז"ל: שוב ראיתי להגר"ח פלאג'י שהביא מ"ש בשער הכוונות, על רבינו האר"י והקשה על זה מהתיקונים הנ"ל, ותיקן, וי"ל שהיה חולה, ויציאתו לבית הכנסת היה בה היזק לבריאותו, ובמקום חולי לא תיקנו רבנן, ולהביא ס"ת לביתו לא היה אפשר, שהיה אימה ופחד משרי אומות העולם. עכ"ל. וכתב עליו מרן אאמו"ר וז"ל: ובמחילת כת"ר כל אלו דברי נביאות הם, ואם איתא, לא היה למהרח"ו למסתם סתומי, אלא היה לו לבאר שהאר"י היה אנוס, וכו'. ע"ש. והיינו שיש עוד צד בדברי רבינו, במקום שיש חולי או כנ"ד בשעת המגיפה שיש חשש לחולי ולסכ"נ. ודו"ק.

ולכן כאשר מצויים החששות הנזכרים, אין להחמיר על הציבור כלל וכלל, ואפילו בפרשה נוספת אחת, אלא דרכיה דרכי נועם, וכל נתיבותיה שלום.

ג. יחידים שלא שמעו קריאת התורה ורוב המתפללים בביהכ"ס שבו הם מתפללים (כעת), כבר שמעו קריאת התורה בפרשיות שעברו, אינם צריכים להשלים את הקריאה. ואם בכל זאת רוצים להשלים וכל הציבור מסכים לכך, תע"ב.

וזאת ע"פ המבואר בשערי אפרים (שער ז' סעיף י') שכתב אם ביטלו הקריאה בביהכ"נ אחת ורוב הציבור מבהכ"נ זה שמעו קריאת התורה בביהכ"נ אחרת א"צ להשלים אבל אם רוב הציבור לא שמעו כלל אע"פ שיש בתי כנסיות אחרים שקראו שמה כדין מ"מ אותם שלא שמעו והם רוב הציבור של ביהכ"נ זה צריכין להשלים הקריאה עכ"ד ושם בביאורו פתחי שערים ציין לעו"ש (סי' רפב ס"ק ד) וא"ר (סי' קלה את ב) הנ"ל אות ב' וסיים ונ"ל דבתר רובא אזלינן ע"ש והביא דבריו להלכה המשנה ברורה סי' קל"ה (סק"ו). ומבואר דס"ל לשע"א דלאו דוקא שכל הציבור שמע א"צ לחזור אלא גם אם רוב הציבור שמעו אין צריך לחזור בשביל היחידים שלא שמעו.

ולפ"ז לכא' אם הרוב קראו אין המיעוט יכול לכופף את הרוב לחזור על הפרשיות שהחסירו, וכן ראיתי שכ"כ בספר תורת חיים סופר ז"ל (סי' קל"ה אות ד) שהביא דברי הע"ח והאר"ו וה' שערי אפרים הנ"ל וכתב,

ולענ"ד כל עשרה שלא שמעו קריאת התורה צריכים להשלים רק שאר הצבור אינם מחויבים לשמוע קה"ת פעם שניה על כן תלה הדבר ברוב הצבור דמיעוט בטר רובא צריכים לגרור וקורים ב' פרשיות בפעם אחת וכו' ואם מעט הצבור ביטלו קה"ת יעשו הם לעצמם מנין ויקראו ב' פרשיות דהרוב אינם מוכרחים להניחם לקרות ב' סדרות בביהכ"נ בשעה שהם מתפללים. ע"כ. אמנם החיד"א בשו"ת חיים שאל ח"א (סימן עא אות ה), שעשרה מישראל שהם תושבי עיר גדולה, נמצאו בשבת בכפר של גוים, ולא קראו בס"ת בשבת, ובעיר הגדולה קראו בבית הכנסת הפרשה כדת, אלו העשרה האנשים אינם משלימים פרשת השבוע בשבת הבאה, ואין להם להתאסף ולקרות שתי הפרשיות בספר תורה בבית אחד, כיון שבבית הכנסת שלהם קראו הפרשה וכו'. ע"ש. והביאו הרב בית מנוחה (דיני טעות בסדר קס"ת אות ח') הביא דבריו להלכה. ומשמע מדבריו שאפ' אם יש עשרה שלא שמעו א"צ להשלים כיון שהציבור של הביהכנ"ס כבר שמע ודלא כדברי התורת סופר הנ"ל, ובחזו"ע (ע' שלב) נשאר בצ"ע על דברי מרן החיד"א, ומ"מ בנ"ד בעת הזאת שגם הציבור עצמו לא התפלל בביהכנ"ס אפשר שמרן החיד"א יודה שעשרה שלא שמעו יכולים להשלים במנין בפ"ע.

ומ"מ שמעינן מכל הפוסקים הנ"ל שאם רוב הציבור שמע אין המיעוט יכולים לכופ את הרוב לחזור ולקרוא, אלא א"כ הציבור מסכים לכך, וכמבואר במעשה רב של מרן אאמו"ר זצ"ל שכן עשה בנסיעתו כשנסע לארה"ב וחזר לא"י, וע' בשו"ת יביע ח"ט סי' כח. בחזו"ע ע' שלב.

וצריך לדעת שאין תשלומין להפטרה, ויפטירו השבת בהשמים כסאי.

ויה"ר שהקב"ה יסיר מעלינו את הנגף הזה, וישלח משיח צדקנו לגאלינו, ונראה בבנין בית מקדשנו, ובתחיית המתים, במהרה בימינו. אכ"ר.

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא מועצת הרבנות הראשית

